

Sygn. akt: I C 449/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 r.

Sąd Rejonowy w Brzesku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Agata Gawłowska-Sobusiak
Protokolant:	Paulina Wąs

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2017 r. w Brzesku

na rozprawie

sprawy z powództwa **Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej imieniem E. K. (1) w T.**

przeciwko J. N. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej imieniem E. K. (1) w T. umowę darowizny zawartą dnia 7 października 2014r. przed notariuszem Ł. K. w Kancelarii Notarialnej w B. przy ul. (...) rep. A nr (...) pomiędzy A. K. (1) a pozwaną J. N. (1), w zakresie w jakim A. K. (1) darował pozwanej J. N. (1) udział wynoszący 4/16 części w prawie własności nieruchomości położonej w P., gmina B., składającej się z dz. ew. nr (...) i nr (...), o pow. (...), stanowiących rolę, objętych KW (...), któremu to powodowi Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej imieniem E. K. (1) w T. przysługuje wierzytelność objęta nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy w Brzesku w postępowaniu upominawczym dnia 2 lipca 2013 r. sygn. akt I Nc 342/13, skorygowana o dalsze odsetki, koszty egzekucji komorniczej oraz wpłaty otrzymane w toku egzekucji, na dzień 28 lipca 2016r. wynosząca 53 841,85 zł;

II. zasądza od pozwanej J. N. (1) na rzecz powoda Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej imieniem E. K. (1) w T. kwotę 2 693,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sędzia

SR Agata Gawłowska – Sobusiak

Sygn. akt I C 449/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Rejonowego w Brzesku z dnia 12 stycznia 2017 r.

Strona powodowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. E. K. (1) w T. domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny udziału – przysługującego A. K. (1) dłużnikowi strony powodowej – w nieruchomości położonej w P., składającej się z dz. ew. nr (...) i (...) o pow. (...), stanowiącej rolę, objętej Kw nr (...), zawartej dnia 7 października 2014 r przed Notariuszem Ł. K. w Kancelarii Notarialnej w B. przy ul. (...) rep. A

nr (...), na podstawie której A. K. (1) darował pozwanej J. N. (1) udział wynoszący 4/16 w opisanej nieruchomości z pokrzywdzeniem strony powodowej, albowiem stronie powodowej przysługuje wobec A. K. (1) wierzytelność w kwocie 37 632, 68 zł z odsetkami umownymi w wysokości 4-krotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym liczonymi od kwoty 37 522, 68 zł od dnia 28 czerwca 2013 r do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w wysokości 471, 00 zł stwierdzona nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy w Brzesku dnia 2 lipca 2013 r sygn. akt I Nc 342/13, a która to wierzytelność skorygowana o narastające odsetki, koszty egzekucji komorniczej oraz wpłaty otrzymane w toku egzekucji wynosi na dzień 28 lipca 2016 r łącznie 53 841, 85zł.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa podniosła, że wymienionym nakazem zapłaty Sąd zasądził od A. K. (1) na rzecz strony powodowej roszczenie pieniężne wraz z odsetkami oraz kosztami procesu. Na podstawie wymienionego nakazu zapłaty strona powodowa wszczęła przeciwko A. K. (1) postępowanie egzekucyjne, które zostało umorzone postanowieniem komornika z dnia 25 września 2013 r. Następnie w dniu 2 czerwca 2016 r strona powodowa ponownie wszczęła egzekucję przeciwko A. K. (1) i w toku tego postępowania pozyskała informację, że dłużnik nabył w drodze dziedziczenia po E. K. (2) na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Brzesku z dnia 27 października 2010 r sygn. akt I Ns 701/10 udział w nieruchomości położonej w P.. Już po wydaniu nakazu zapłaty, A. K. (1) przekazał w formie darowizny ten udział na rzecz pozwanej J. N. (1) – swojej córki. Tym samym A. K. (1) pozbawił się jedynego składnika majątkowego, do którego strona powodowa mogła skierować egzekucję celem odzyskania kwoty zasądzonej nakazem zapłaty.

W świetle powyższego spełnione zostały przesłanki uznania wymienionej umowy darowizny za bezskuteczną w stosunku do strony powodowej w oparciu o tzw. skargę paulińską. Nadto strona powodowa dodała, że wydany nakaz zapłaty obejmuje świadczenie z umowy kredytu, które A. K. (1) pozyskał w drodze przestępstwa, o czym świadczy wyrok tut. Sądu z dnia 6 marca 2014 r sygn. II K 151/14.

Pozwana J. N. (1) wniosła o oddalenie powództwa.

W odpowiedzi na pozew oraz dalszych pismach procesowych, pozwana przyznała, że otrzymała w formie darowizny od A. K. (1) – jej ojca – udział w nieruchomości położonej w P.. Pozwana podniosła, że nieruchomość ta należała do jej matki E. K. (2) i była jej „obiecana jako wiano” jeszcze za życia matki. Pozwana podniosła również, że nie wiedziała, iż A. K. (1) „wyłudził” kredyt od strony powodowej. Pozwana od kilku lat mieszka i pracuje za granicą w W. B., nie utrzymuje bliższych kontaktów z A. K. (1). Zatem nie wiedziała i nie mogła wiedzieć o poczynaniach ojca. Pozwana dodała, że A. K. (1) jest właścicielem innych nieruchomości, do których może być skutecznie skierowana egzekucja.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Nieruchomość położona w P. składająca się z dz. ew. nr (...) i (...) o pow. (...), stanowiąca rolę, objęta Kw nr (...), była własnością E. K. (2) – matki pozwanej J. N. (1) i żony A. K. (1). Pierwotnie opisana nieruchomość stanowiła własność rodziców E. K. (2), a E. K. (2) nabyła ją na podstawie ugody sądowej z dnia 15 lutego 2000 r o dział spadku po J. P..

Dowód:

- **akta Kw nr (...), a w szczególności dział I i II,**

- **odpis Kw nr (...) – k. 6-13,**

- **zeznania świadka J. N. (2) – k. 97,**

- **przesłuchania pozwanej – k. 97.**

E. K. (2) zmarła dnia **1 grudnia 2008 r.** W dniu **14 października 2010 r** A. K. (1) – ojciec pozwanej – złożył wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po E. K. (2).

Na rozprawie w dniu 27 października 2010 r stawił się tylko A. K. (1). Tut. Sąd postanowieniem z tego dnia stwierdził, że spadek po E. K. (2) na podstawie ustawy nabyli z dobrodziejstwem inwentarza: wdowiec A. K. (1) – w 4/16 części oraz dzieci: S. K., M. K., A. K. (2) i J. N. (1) - wszyscy po 3/15 części.

Wyżej wymienione postanowienie nie zostało ujawnione w Kw nr (...).

Dowód:

- akta tut. Sądu sygn. I Ns 701/10, a w szczególności zalegające w nich: wniosek o stwierdzenie nabycia spadku, protokół rozprawy, postanowienie,

- odpis Kw nr (...) – k. 6-13,

- zeznania świadka J. N. (2) – k. 97,

- przesłuchania pozwanej – k. 97.

W dniu **7 lutego 2013 r** A. K. (1) zawarł ze stroną powodową Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. E. K. (1) w T. umowę pożyczki (kredyt konsumencki) nr (...). Na podstawie tej umowy A. K. (1) otrzymał kredyt w kwocie 35 000, 00 zł, płatny w 35 miesięcznych ratach po 1 329, 93 zł, ostatecznie do dnia 15 stycznia 2016 r.

Ponieważ A. K. (1) nie spłacał rat pożyczki, wymieniona umowa została mu wypowiedziana, a wynikająca z niej należność wymagalna.

Następnie w dniu **28 czerwca 2013 r** strona powodowa złożyła pozew o zapłatę przeciwko A. K. (1). Tut. Sąd nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym dnia **2 lipca 2013 r** sygn. akt I Nc 342/13 zobowiązał A. K. (1) do zapłaty na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. E. K. (1) w T. kwoty 37 632, 68 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP oraz kosztami procesu. Wymieniony nakaz zapłaty stał się prawomocny.

Dowód:

- akta tut. Sądu sygn. I Nc 342/13, a w szczególności zalegające w nich: pozew, umowa pożyczki, harmonogram spłat, nakaz zapłaty,

- nakaz zapłaty z dnia 2 lipca 2013 r sygn. akt I Nc 342/13 – k. 4.

Dysponując tytułem wykonawczym, w dniu 2 sierpnia 2013 r strona powodowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. E. K. (1) w T. złożyła do Komornika Sądowego przy tut. Sądzie wniosek egzekucyjny przeciwko A. K. (1) celem wyegzekwowania kwoty 37 522, 68 zł wraz z odsetkami, kosztami procesu oraz dalszymi kosztami.

Komornik wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko A. K. (1) pod sygn. Km 1171/13. W trakcie tego postępowania Komornik wystosował pisma o zajęciu świadczeń emerytalno-rentowych do ZUS oraz pisma o zajęciu wierzytelności na rachunkach bankowych, był także w miejscu zamieszkania dłużnika. Wszystkie wymienione czynności okazały się bezskuteczne. Komornik ustalił, że A. K. (1) ma 54 lata, zarejestrowany jest jako osoba bezrobotna, utrzymuje się z prac dorywczych, nie pobiera świadczeń emerytalno-rentowych, nie ma środków na kontach bankowych ani innych wierzytelności, nie posiada ruchomości podlegających zajęciu, w tym samochodów. Nadto Komornik ustalił, że A. K. (1) jest współwłaścicielem w 4/32 części następujących nieruchomości: dz. ew. nr (...), dz. ew. nr (...), dz. ew. nr (...) i dz. ew. nr (...) – wszystkich objętych Kw nr (...), a także dz. ew. nr (...) i (...) – objętych Kw nr (...).

Wobec powyższego Komornik postanowieniem z dnia **25 września 2013 r** umorzył postępowanie egzekucyjne wobec A. K. (1).

Dowód:

- akta Komornika Sądowego przy tut. Sądzie sygn. Km 1171/13, a w szczególności zalegające w nich: wniosek egzekucyjny, pisma o zajęciu świadczeń emerytalno-rentowych i wiarygodności na rachunkach bankowych, protokół o stanie bezskuteczności egzekucji, zawiadomienie wierzyciela o stanie egzekucji, postanowienie,

- postanowienie Komornika z dnia 25 września 2013 r – k. 14.

W dniu **3 stycznia 2014 r** do tut. Sądu wpłynął akt oskarżenia przeciwko A. K. (1). A. K. (1) został oskarżony o to, że w dniu 7 lutego 2013 r w celu uzyskania korzyści majątkowej w postaci pożyczki w kwocie 35 000, 00 zł w Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. E. K. (1) w T. Oddział w B. w złożonym wniosku kredytowym zawarł nieprawdziwe informacje o swojej sytuacji finansowej podając, że uzyskuje dochód z tytułu emerytury w kwocie 3 488, 96 zł netto, na co przedłożył podrobione przez nieustaloną osobę dokumenty w postaci przekazu pocztowego na wymienioną kwotę, legitymację emeryta-rencisty, decyzję o waloryzacji emerytury, czym wprowadził w błąd pracowników Kasy co do okoliczności mających istotne znaczenia dla uzyskania pożyczki oraz zamiaru jej spłaty, doprowadzając Kasę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 35 000, 00 zł, tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 kkc i z art. 297 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.

Na rozprawie w dniu **6 marca 2014 r** A. K. (1) przyznał się do winy i złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze.

Tut Sąd II Wydział Karny wyrokiem z dnia 6 marca 2014 r sygn. akt II K 151/14 uznał A. K. (1) za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu aktem oskarżenia i wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby wynoszący 3 lata. Nadto zobowiązał A. K. (1) do naprawienia w części wyrządzonej szkody poprzez zapłatę na rzecz Kasy kwoty 17 500, 00 zł w terminie 2 –ch lat od uprawomocnienia się wyroku.

Dowód:

- akta tut. Sądu sygn. II K 151/14, a w szczególności zalegające w nich: akt oskarżenia, protokół rozprawy, wyrok,

- wyrok tut. Sądu z dnia 6 marca 2014 r sygn. akt II K 151/14 – k. 15.

W dniu **7 października 2014 r** przed notariuszem Ł. K. w Kancelarii Notarialnej w B. przy ul. (...), A. K. (1), A. K. (2) oraz pozwana J. N. (1), działająca także jako pełnomocnik S. K., M. K. i G. K., zawarli umowę darowizny. **Na podstawie tej umowy A. K. (1) darował swój udział wynoszący 4/16 części w nieruchomości położonej w P. składająca się z dz. ew. nr (...) i (...), objętej Kw nr (...), na rzecz pozwanej J. N. (1).** Jednocześnie na podstawie wymienionej umowy A. K. (2), S. K. i M. K. darowali swoje udziały wynoszące łącznie 9/16 części w opisanej nieruchomości na rzecz pozwanej J. N. (1), tak iż pozwana stała się wyłączną właścicielką całej opisanej nieruchomości.

Dowód:

- akta Kw nr (...), a w szczególności zalegająca w nich umowa darowizny z dnia 7 października 2014 r,

- odpis Kw nr (...) – k. 6-13,

- umowa darowizny z dnia 7 października 2014 r- k. 35-36,

- zeznania świadka J. N. (2) – k. 97,

- przesłuchania pozwanej – k. 97.

Ponieważ A. K. (1) nie naprawił szkody na rzecz strony powodowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. E. K. (1) w T. poprzez zapłatę kwoty 17 500, 00 zł, tut. Sąd postanowieniem z dnia **9 maja 2016 r** sygn. akt II Ko 516/16 zarządził wobec A. K. (3) wykonanie kary 1 roku pozbawienia wolności uprzednio warunkowo zawieszonej.

Obecnie A. K. (1) odbywa karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym.

Dowód:

- akta tut. Sądu sygn. II K 151/14, a w szczególności zalegające w nich postanowienie z dnia 9 maja 2016 r sygn. II Ko 516/16,

- przesłuchania pozwanej – k. 97.

Ponownie dniu **6 czerwca 2016 r** strona powodowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. E. K. (1) w T. złożyła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. A. C. wniosek egzekucyjny przeciwko A. K. (1) celem wyegzekwowania kwoty 37 632, 68 zł wraz z odsetkami wynoszącymi 14 195, 86 zł i dalszymi oraz kosztami.

Komornik wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko A. K. (1) pod sygn. Km 1586/16., które jest w toku. W trakcie tego postępowania strona powodowa powzięła informacje o darowiźnie z dnia 7 października 2014 r.

Dowód:

- akta Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. A. C. sygn. Km 1586/16, a w szczególności zalegający w nich wniosek egzekucyjny,

- pismo US do Komornika z dnia 8 lipca 2016 r – k. 5,

- odpis Kw nr (...) – k. 6-13,

Nieruchomość położona w P. składająca się z dz. ew. nr (...), nr (...), nr (...) i nr (...), objęta Kw nr (...), stanowi gospodarstwo rolne wraz z zabudowaniami. A. K. (1) jest współwłaściciel opisanej nieruchomości tylko w 4/32 części, co do pozostałych udziałów – jest wielu współwłaścicieli. Na opisanej nieruchomości znajduje się dom mieszkalny, zamieszkały, stąd egzekucja z tej nieruchomości może być utrudniona. Udział A. K. (1) w opisanej nieruchomości został zajęty przez komornika.

Fakt znany Sądowi z urzędu.

A. K. (3) ma obecnie 57 lat, od wielu lat nie posiada stałego zatrudnienia, utrzymywał się z prac dorywczych, a obecnie przebywa w zakładzie karnym. A. K. (1) nie ma innego majątku, do którego można by skierować egzekucję jak tylko udziały w nieruchomościach położonych w P.. Wartość tych udziałów jest niższa niż wysokość wierzytelności na rzecz strony powodowej.

Dowód:

- zeznania świadka J. N. (2) – k. 97,

- przesłuchania pozwanej – k. 97.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wyżej wymienione dokumenty, zeznania świadka J. N. (2) oraz przesłuchanie pozwanej.

Moc dowodowa wymienionych dokumentów nie była kwestionowana. Na podstawie tych dokumentów Sąd ustalił wierzytelność przysługującą stronie powodowej wobec A. K. (1), z jakiej tytułu i w jakiej wysokości; a także stan majątkowy i finansowy A. K. (1) oraz podejmowane przez wymienione działania zmierzające do wyzbycia się majątku.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka J. N. (2) oraz przesłuchaniu pozwanej, albowiem w ocenie Sądy było one spontaniczne i szczerze. Zeznania wymienionych osób potwierdziły stan majątkowy i finansowych A. K. (1).

Sąd zważył, co następuje:

Strona powodowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. E. K. (1) w T. domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny udziału wynoszącego 4/16 części w nieruchomości położonej w P., składającej się z dz. ew. nr (...) i (...), objętej Kw nr (...) – przysługującego A. K. (1) dłużnikowi strony powodowej – zawartej dnia 7 października 2014 r przed Notariuszem Ł. K. w Kancelarii Notarialnej w B. przy ul. (...) rep. A nr (...) pomiędzy A. K. (1) a pozwaną J. N. (1) celem ochrony wierzytelności przysługującej stronie powodowej stwierdzonej nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy w Brzesku dnia 2 lipca 2013 r sygn. akt I Nc 342/13 na dzień 28 lipca 2016 r wynoszącej łącznie 53 841, 85 zł.

Instytucja tzw. skargi paulińskiej stanowi jeden z najważniejszych instrumentów ochrony wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika. Co do zasady wierzyciel może domagać się spełnienia świadczenia jedynie od osoby, z którą łączy go bezpośrednia relacja zobowiązaniowa, czyli od dłużnika. Za realizację zobowiązania dłużnik odpowiada całym swoim majątkiem teraźniejszym i przyszłym. Niemniej jednak również co do zasady dłużnik nie jest ograniczony w dysponowaniu swoim majątkiem. Powoduje to, że ryzyko ewentualnej niewypłacalności dłużnika w wyniku niewłaściwego gospodarowania jego majątkiem, ponosi wierzyciel. Tzw. skarga paulińska ma na celu zabezpieczenie wierzyciela na wypadek nielojalnego i sprzecznego z dobrymi obyczajami zachowania dłużnika. Skarga paulińska pozwala bowiem na podważenie skuteczności czynności prawnej dłużnika, która doprowadziła dłużnika do stanu niewypłacalności lub też tej która już istniejący stan niewypłacalności pogłębiła. Korzystając z tej instytucji wierzyciel może domagać się uznania takiej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego. Bezskuteczność ta ma charakter względny, ponieważ zachodzi tylko w stosunku do wierzyciela, który czynność zaskarżył. W konsekwencji orzeczenia przez sąd bezskuteczności określonej czynności prawnej dłużnika, wierzyciel ma prawo dochodzić zaspokojenia swojej wierzytelności z przedmiotów majątkowych, które w skutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły. Należy wyjaśnić, że orzeczenie przez sąd bezskuteczności określonej czynności prawnej dłużnika, przenoszącej przedmiot z majątku dłużnika do majątku osoby trzeciej, nie powoduje powrotu tego przedmiotu do majątku dłużnika, lecz daje wierzycielowi prawo zaspokojenia się z tego przedmiotu. Wierzyciel może prowadzić egzekucję z tego przedmiotu na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi, bez konieczności uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko osobie trzeciej.

Powodzenie tzw. skargi paulińskiej zależy od wykazania przez wierzyciela- powoda, iż spełnione zostały następujące przesłanki:

- (1) wierzyciel posiada prawnie chronioną wierzytelność w stosunku do dłużnika,
- (2) dłużnik dokonał czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela-powoda,
- (3) w wyniku kwestionowanej czynności dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową,
- (4) po stronie dłużnika istniała świadomość pokrzywdzenia wierzyciela,
- (5) osoba trzecia, która uzyskała korzyść majątkową, działała w złej wierze.

Ad. (1) Podstawową przesłanką tzw. skargi paulińskiej jest istnienie zaskarżalnej, tj. podlegającej ochronie prawnej, wierzytelności pieniężnej w stosunku do dłużnika, który dokonał czynności prawnej objętej żądaniem ubezskutecznienia. Wierzytelność ta nie musi być wymagalna. W chwili wniesienia skargi wierzytelność ta nie musi być także ostatecznie sprecyzowana, ale wierzyciel-powód winien podać przewidywalną maksymalną wysokość tej wierzytelności. Wysokość wierzytelności determinuje bowiem zakres, w jakim kwestionowana czynność prawna dłużnika objęta będzie sankcją bezskuteczności.

W przedmiotowej sprawie strona powodowa wniosła tzw. skargę paulińską celem zaspokojenie wierzytelności przysługującej jej od dłużnika A. K. (1), a stwierdzonej prawomocnym nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym przez tut. Sąd dnia 2 lipca 2013 r sygn. akt I Nc 342/13. W orzeczeniu tym Sąd zobowiązał A. K. (1) do zapłaty na rzecz strony powodowej kwoty 37 632, 68 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP oraz kosztami procesu. Nie ulega więc wątpliwości, że opisana wierzytelność jest wierzytelnością pieniężną, a co więcej wymagalną i sprecyzowaną. Jak podała strona powodowa na dzień 28 lipca 2016 r wierzytelność ta wynosiła łącznie 53 841, 85 zł, a pozwana tej wysokości nie zakwestionowała.

Ad. (2) W ramach tzw. skargi paulińskiej podważone mogą zostać jedynie czynności prawne, które zostały dokonane z pokrzywdzeniem wierzyciela-powoda. Jednocześnie art. 527 kc precyzuje, że przez czynność prawną dokonaną z pokrzywdzeniem wierzyciela należy rozumieć taką czynność, która spowodowała, że dłużnik stał się niewypłacalny albo też stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem danej czynności.

Pojęcie „niewypłacalności” w rozumieniu cytowanego przepisu jest pojęciem autonomicznym w ramach kc i oznacza sytuację, w której dłużnik nie ma możliwości terminowego wywiązania się ze swoich zobowiązań finansowych (por.: wyrok SA w Warszawie z dnia 19 listopada 1997 r I ACA 737/97 OSA Warszawa 1998 nr 4 poz. 36). Chodzi o sytuację, która powoduje niemożność, ewentualne utrudnienie lub też odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (por.: wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r IV CKN 525/00 Biul. SN 202 nr 5; wyrok SN z dnia 22 października 2004 r II CK 128/04 Biul. SN 2005 nr 2).

Pokrzywdzenie wierzyciela nie będzie miało miejsca, jeżeli pomimo dokonanej czynności prawnej przez dłużnika wierzyciel będzie mógł się zaspokoić z pozostałej części majątku dłużnika.

Wystarczającą przesłanką stwierdzenia stanu niewypłacalności dłużnika jest wykazanie przez wierzyciela-powoda, że wobec stanu majątkowego dłużnika zaspokojenie jego wierzytelności okazało się niemożliwe. Wierzyciel może się posiłkować wszelkimi środkami dowodowymi. Dla wykazania niewypłacalności dłużnika nie jest koniecznym wszczynanie postępowania egzekucyjnego, tzw. skarga paulińska nie ma charakteru wtórnego w stosunku do tego postępowania. Jeżeli jednak egzekucja przeprowadzona choćby z jednej części składowej majątku dłużnika okaże się nieskuteczna, jest to wystarczające do przyjęcia, że wykazana została w ten sposób niewypłacalność dłużnika zalegającego za zapłatą (por.: wyrok SA w Krakowie z dnia 14 października 2010 r I ACa 875/10).

Dla stwierdzenia istnienia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela-powoda konieczne jest także stwierdzenie istnienia związku przyczynowego między kwestionowaną czynnością prawną dłużnika a powstaniem lub powiększeniem stanu niewypłacalności. Nie chodzi tu jednak o adekwatny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 kc, lecz o zwykłe wykazanie tego, że zaskarżona czynność spowodowała rezultat w postaci niewypłacalności dłużnika lub też, że powiększyła stan jego niewypłacalności (por.: wyrok SN z dnia 22 października 2004 r II CK 128/04 Biul. SN z 2005 r nr 2).

Odnosząc powyższe do przedmiotowej sprawy i dokonanych w toku postępowania dowodowych ustaleń, nie ulega wątpliwości, że dłużnik A. K. (1) jest niewypłacalny, a dokonanie dnia 7 października 2014 r darowizny udziału wynoszącego 4/16 części w nieruchomości położonej w P., składającej się z dz. ew. nr (...) i (...), objętej Kw nr (...), istniejącą niewypłacalność pogłębiło. Dłużnik A. K. (1) od wielu lat nie miał stałej pracy, utrzymywał się z prac dorywczych, nie posiadała żadnego cennego majątku ruchomego ani wierzytelności. Udział w opisanej wierzytelności dłużnik nabył właściwie w 2008 r w drodze dziedziczenia po swojej żonie i udział ten stanowił jedyny majątek, do którego potencjalny wierzyciel mógłby skierować czynności egzekucyjne. Owszem także w drodze dziedziczenia po żonie dłużnik nabył udział wynoszący 4/32 części w innej nieruchomości położonej w P., ale do tej nieruchomości jest wielu współwłaścicieli, a co więcej nieruchomość ta jest zabudowana domem mieszkalnym, zamieszkałym. Wartość udziałów dłużnika w nieruchomościach w P. była niższa niż wysokość jego późniejszych zobowiązań finansowych. W 2013 r dłużnik zaciągnął u strony powodowej kredyt na kwotę 35 000, 00 zł, podając nieprawdziwe dane o swojej sytuacji finansowej. Oczywiście dłużnik nie spłacał rat kredytu i całe zobowiązanie stało się wymagalne. W tym samym roku 2013 r strona powodowa uzyskała tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi stwierdzający istnienie wymagalnej

wierzytelności wobec dłużnika oraz wszczęła przeciwko dłużnikowi postępowanie egzekucyjnej. W dniu 25 września 2013 r Komornik umorzył to postępowania jako bezskuteczne. Nadto z początkiem 2014 r dłużnik został oskarżony o oszustwo na szkodę strony powodowej, co skutkowało wydaniem w dniu 6 marca 2014 r wyroku karnego skazującego z obowiązkiem naprawienia częściowo szkody. Ponieważ dłużnik szkody nie naprawił w okresie próby, zarządzono wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności. Zatem dłużnik dokonując w dniu 7 października 2014 r darowizny przysługującego udziału w nieruchomości w P. stał się niewypłacalny w stopniu wyższym niż był do tej chwili, pogłębił swoją niewypłacalność.

Fakt niewypłacalności dłużnika A. K. (1), potwierdziła sama pozwana – jego córka J. N. (1) oraz świadek - J. N. (2) mówiąc, że „A. K. (1) nie ma nic”. O niewypłacalności dłużnika świadczy bezskuteczność postępowania egzekucyjnego prowadzonego w 2013 r, a także dotychczasowa bezskuteczność nowo wszczętego postępowania egzekucyjnego.

Ad. (3) Kolejną niezbędną przesłanką dla podważenia czynności prawnej za pomocą tzw. skargi paulińskiej jest uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią – pozwanego. Korzyść uzyskana przez osobę trzecią musi mieć charakter majątkowy, może polegać zarówno na nabyciu określonego prawa majątkowego, jak i na zwolnieniu z zobowiązania.

Dla wykazania korzyści majątkowej po stronie osoby trzeciej wystarczające powinno być stwierdzenie, że na wskutek czynności dłużnika osoba ta nabyła rzecz lub prawo albo też została zwolniona z obowiązku, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzyciela (por.: post. SN z dnia 7 grudnia 1999 r I CKN 287/98 Legalis).

Jak już podano, przedmiotowa sprawa ma na celu ochronę wierzytelności przysługującej stronie powodowej wobec dłużnika A. K. (1), gdyż na skutek dokonania darowizny z dnia 7 października 2014 r dłużnik pogłębił swoją niewypłacalność. Wymienioną umową darowizny dłużnik przeniósł na rzecz pozwanej J. N. (1) przysługujący mu udział wynoszący 4/16 części w nieruchomości położonej w P., składającej się z dz. ew. nr (...) i (...), objętej Kw nr (...). Zatem pozwana jako osoba trzecia nabyła od dłużnika wyżej opisany udział w nieruchomości, czyli uzyskała korzyść majątkową.

Ad. (4) Warunkiem koniecznym skuteczności tzw. skargi paulińskiej jest istnienie po stronie dłużnika świadomości pokrzywdzenia wierzyciela w ramach dokonywania czynności prawnej. Wystarczające jest już samo wykazanie, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia, nie jest natomiast konieczne wykazanie, iż dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela. Świadomość pokrzywdzenia musi istnieć po stronie dłużnika w chwili dokonywania czynności prawnej. Nie musi to być świadomość dotycząca konkretnego wierzyciela, wystarczające będzie w tej sytuacji wykazanie istnienia po stronie dłużnika świadomości, iż dana czynność prawna może potencjalnie skutkować ograniczeniem lub wyłączeniem możliwości zaspokojenia ogółu wierzycieli. Wystarczy, że dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (por.: wyrok SA w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995 r I ACR 1014/94 OSA 1995 nr 2 poz. 6; wyrok SA w Poznaniu z dnia 12 maja 2005 r I ACA 1764/04 OSA 2006 nr 3 poz. 8; wyrok SA w Łodzi z dnia 7 sierpnia 2015 r I ACA 1833/14 Legalis).

Nadto art. 529 kc wprowadza istotne domniemanie prawne, którego celem jest przeciwdziałanie potencjalnym trudnościom dowodowym. Zgodnie z tym przepisem jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, to domniemywa się, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Warunkiem skorzystania przez wierzyciela-powoda z powyższego domniemania jest wykazanie, iż zaskarżona czynność prawna miała charakter darowizny, a jej skutkiem było powstanie lub pogłębienie stanu niewypłacalności.

Powyższe domniemanie odnosi się do przedmiotowej sprawy i nie zostało obalone. Jak podano powyżej umową darowizny z dnia 7 października 2014 r dłużnik przeniósł na rzecz pozwanej J. N. (1) przysługujący mu udział wynoszący 4/16 części w nieruchomości położonej w P., składającej się z dz. ew. nr (...) i (...), objętej Kw nr (...). W tym okresie był to jedyny składnik majątku dłużnika, do którego komornik mógł skutecznie i efektywnie skierować czynności egzekucyjne – o czym była mowa powyżej. Biorąc pod uwagę fakt, że bezpośrednio przed dokonaniem darowizny dłużnik nakazem zapłaty został zobowiązany do zapłaty kwoty ponad 35 000, 00 zł, a prowadzone

przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne zakończyło się bezskutecznie, a co więcej przeciwko dłużnikowi zapadł wyrok karny skazujący z obowiązkiem naprawienia szkody w kwocie 17 500, 00 zł, dłużnik musiał mieć świadomość, iż czyniąc darowiznę na rzecz pozwanej J. N. (1) staje się jeszcze bardziej niewypłacalny.

Ad. (5) Ostatnią przesłanką skuteczności tzw. skargi paulińskiej jest zła wiara osoby trzeciej, która uzyskała korzyść majątkową w wyniku czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela. Chodzi tutaj o sytuacje, w których osoba trzecia, dokonując danej czynności prawnej z dłużnikiem, wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że ten działał ze świadomością pokrzywdzenia swojego wierzyciela.

Trudności dowodowe w wykazaniu, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, łagodzi z kolei domniemanie z art. 527 § 3 kc. Przepis ten stanowi, że jeżeli dłużnika z osobą trzecią łączył stosunek bliskości, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomości pokrzywdzenia wierzycieli. W tej sytuacji wierzyciel-powód musi jedynie wykazać istnienie bliskiego stosunku między dłużnikiem a osobą trzecią, nie musi natomiast udowadniać, iż osoba trzecia wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Zgodnie jednak z art. 528 kc jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomości pokrzywdzenia wierzycieli. Powołany przepis łagodzi wymogi dowodowe i wzmacnia pozycję wierzyciela w sytuacji, gdy w wyniku czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie w formie darowizny. W takiej sytuacji stan świadomości osoby trzeciej jest prawnie obojętnym; osoba trzecia nie będzie mogła się bronić przed roszczeniem wierzyciela wykazując, że nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła wiedzieć, że dokonując czynności prawnej, dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. W sytuacji, gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłączenie art. 528 kc, jako przepis dalej idący, w pominięciu art. 527 § 3 kc.

Powyższe domniemanie z art. 528 kc odnosi się do przedmiotowej sprawy i nie zostało obalone. Jak była mowa powyżej, dłużnik A. K. (1) przeniósł na rzecz pozwanej J. N. (1) przysługujący mu udział wynoszący 4/16 części w nieruchomości położonej w P., składającej się z dz. ew. nr (...) i (...), objętej Kw nr (...), na podstawie umowy darowizny z dnia 7 października 2014 r, a więc nieodpłatnie. Wobec powyższego zarzuty pozwanej, że nie wiedziała o problemach finansowych dłużnika, że nie orientowała się w jego sytuacji majątkowej, nie miały znaczenia dla rozpoznania przedmiotowej sprawy.

Reasumując, strona powodowa wykazała wszystkie przesłanki skuteczności tzw. skargi paulińskiej, a to, że posiada prawnie chronioną wierzitelność w stosunku do dłużnika A. K. (1); że dłużnik dokonał w dniu 7 października 2014 r umowy darowizny przysługującego mu udziału w nieruchomości w P. S. z pokrzywdzeniem strony powodowej; że wyniku tej czynności pozwana uzyskała korzyść majątkową; że dłużnik miał świadomość pokrzywdzenia strony powodowej. Ponieważ zaskarżona czynność była darowizną, zatem brak złej wiary po stronie pozwanej był prawnie obojętny.

Wobec powyższego Sąd uznał za bezskuteczną w stosunku do strony powodowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej imieniem E. K. (1) w T. umowę darowizny zawartą dnia 7 października 2014r. przed notariuszem Ł. K. w Kancelarii Notarialnej w B. przy ul. (...) rep. A nr (...) pomiędzy A. K. (1) a pozwaną J. N. (1), w zakresie w jakim A. K. (1) darował pozwanej J. N. (1) udział wynoszący 4/16 części w prawie własności nieruchomości położonej w P., gmina B., składającej się z dz. ew. nr (...) i nr (...), o pow. (...), stanowiących rolę, objętych KW (...), której to stronie powodowej przysługuje wierzitelność objęta nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy w Brzesku w postępowaniu upominawczym dnia 2 lipca 2013 r. sygn. akt I Nc 342/13, skorygowana o dalsze odsetki, koszty egzekucji komorniczej oraz wpłaty otrzymane w toku egzekucji, na dzień 28 lipca 2016r. wynosząca 53 841,85 zł.

W tym stanie rzeczy na podstawie powołanych przepisów orzeczono jak w sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 kpc. Pozwana przegrała proces w całości, zatem była zobowiązana do zwrotu kosztów na rzecz strony powodowej. Na koszty poniesione przez stronę powodową złożyła się tylko opłata sądowa od pozwu w kwocie 2 693, 00 zł. Należy podkreślić, że pozwana uzyskała nieruchomości w P. nieodpłatnie, a wraz z mężem mieszka i pracuje w W. B.. Sąd nie znalazł zatem podstaw do odstąpienia od obciążania pozwanej kosztami należnymi stronie powodowej.

SSR Agata Gawłowska-Sobusiak